

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemani velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserate) vsprejema upravnništvo in ekspedicija v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Sementiških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 234.

V Ljubljani, v sredo 12. oktobra 1898.

Letnik XXVI.

Položaj.

Jutri se zopet snidejo »zastopniki ljudstva« v palači na Francovem ringu. Skoro gotovo se za jedno povrnejo tudi člani kvotne deputacije in pa ministri iz Budimpešte. Vspeh njihovega potovanja bode seveda popolnoma negativen. Mažari ostanejo pri svojem stališču: 30 odstotkov plačila in 70 odstotkov pravic! To vražje konsekvantno stališče pretresa naš notranje-politični položaj še bolj, nego jezikovne neredbe.

Te dni bilo je težišče položaja v Budimpešti. Sedaj bode zopet na Dunaju. Za nespremenjene Badeni-Bilinskijeve nagodbene predloge mora grof Thun dobiti večino v avstrijskem parlamentu. To je več kot težavna naloga, to je skoro nemogoče. Le Poljaki in češki veleposestniki so brez pridržka pripravljeni, glasovati za nespremenjene predloge. Vse drugo se maje. Češki klub šteje število radikalcev in agrarcev, ki nikakor nočejo glasovati za vladne predloge. Ta klub mora toraj računati — če se konečno, kakor je pričakovati, vendar le celotno odloči za nagodbo — v najboljšem računu s tem, da bode pri odločilnem glasovanju kakih 10 mož odsotnih. Tudi nemška katoliška ljudska stranka se bode po našem mnenju v svoji večini konečno odločila za nagodbo, ker bode podprla svojega ministra Dipaulija. A tudi ona bode skoro gotovo imela računati z absencami. — Vrhu tega je po izstopu Kapfererja, Rohrerja in Schöpferja, ki vsi brez dvoma glasujejo proti vladnim predlogom, itak oslABLJENA.

Če torej računimo vladne glasove, pridemo do naslednjega računa:

Poljaki	57
Češki veleposestniki	19
Centrum (Falkenhayn)	6
Češki klub	50
(odračunjenih je 10 absenc)	
Katoliška ljudska stranka	
(brez absenc)	28
vladni divjaki	3
skupaj	163 glasov.

Glasovanje krščansko-narodne zveze je, kakor znano, dvomljivo. Ravno tako so dvomljivi Rumuni, ki so menda zelo nezadovoljni z vlado. — Toda, tudi če prištejemo Rumune, je šele 168 glasov, — kojim stoji nasproti opozicija 200 glasov.

Iz tega računa se razvidi, da ima krščansko-narodna zveza s svojimi 35 glasovi položaj popolnoma v rokah i. s. zlasti tudi v slučaju, da pridobi grof Thun Italijane, kajti poslednji štejejo le 19 mož in bi torej vladno stranko pomnožili le na 182—187 glasov, kar je še vedno manjšina. Da, če priklopimo še celo Mautnerjevo skupino, s katero vedno strašijo vladni kimovci v naši »Zvezi«, še vedno vlada nima večine. Mautnerjeva skupina broji 12 mož, — torej bi ž njo in z Italijani vred brojila vladna stranka 194 do 199 mož, opozicija brez teh skupin pa 169. Iz tega se razvidi, da kamor priklopimo 35 glasov »Zveze«, tam je večina.

Položaj je torej tudi pri najneugodnejem računu popolnoma odvisen od naše »Zveze«. Pokazalo se bode v kratkem, če ga bode znala izrabiti ali ne.

Grof Thun čuti opasnost položaja in zato že razširjajo poljski listi novico, da hoče državni

zbor v kratkem domu poslati in potem nagodbo vsiliti po znanem § 14.

Nam se ta vest zdi popolnoma neverjetna. Kajti državni zbor sedaj domu pošiljati, ko je baš zopet pozitivno delati začel, bil bi brutalen Staatsstreich, v nasprotju s prisego, katero so odločilne osebe položile na ustavo.

Kakor stvari kažejo, ne preostaje grofu Thunu drugo, nego pridobiti si v parlamentu večino za nagodbene predloge, ali pa, če se mu to ponesreči, odstopiti in prepustiti rešitev problema srečnejšemu nasledniku.

Vsak dan se bližamo odločitvi.

Državni zbor.

Dunaj, 11. oktobra.

Prepozno.

Poldrugo leto je obstrukcija divjala v zbornici in razburjala duhove po deželi; z deskami in pestmi so znani junaki skušali delati politiko v Avstriji. Čas je potekal, in Mažarom je rastel pogum, z vsakim dnem pa tudi škoda za avstrijske davkoplačevalce. Nagodba z Ogersko je bila za grofa Badenija in je danes za grofa Thuna prva skrb. Toda grof Badeni se vsled obstrukcije ni mogel ganiti, v parlamentu ni dobil opore, temveč le nepremagljive ovire. Vsaka opozicija je opravičena, ako stvarno pobija vlado in njene zahteve, toda levica se je držala neizprosne negacije ter se pokorila diktaturi harlekinske petorice. Danes, ko je opozicija zopet dobila parlamentarno obliko, oglašja se za Avstrijo vedno usodepolni klic: Prepozno!

LISTEK.

Makarjev sen.

V. G. Korolenko.

(Dalje.)

Jeden izmed delavcev je tudi pristopil h peči, obrnil mu hrbet in pričel govoriti s popom Ivanom.

»Govori.«

»Kaj?« vprašal ga je pop.

»Kaj si slišal na svetu?«

»Ničesar nisem slišal!«

»Kaj si videl?«

»Ničesar nisem videl.«

Oba sta umolknila, kmalu nato reče pop:

»Privedel sem nekoga.«

»To je Čalganec?« vprašal je delavec.

»Da.«

»To se pravi, da je treba pripraviti veliko tehtnico.«

In šel je k jednim vratam, da bi ukazal pripraviti jo, Makar pa je vprašal popa, čemu bo treba tehtnice in celo velike.

»Vidiš« odgovoril mu je pop nekoliko zmeden, »tehtnico bodo rabili v to, da stehata hudo in dobro, kar si storil v življenji. Pri vseh ostalih ljudeh zadostujeta jednako veliki skledici, ker store približno ravno toliko zla kolikor dobrega,

jedino Čalganci imajo navadno toliko grehov, da je zanje Tajon ukazal pripraviti posebno tehtnico z velikansko skledo za grehe.«

Po teh besedah je bilo Makarju, kakor da ga je kdo z vodo polil. Začutil je strah.

Delavci so prinesli veliko tehtnico in jo postavili na tla. Jedna skledica je bila zlata in majhna, druga — lesena strašno velika. Pod poslednjo je nakrat zazijal globok, črn prepad.

Makar se je približal tehnici in si jo pazljivo ogledal, li ne najde kake goljufije na nji. No tehtnica je bila pravična. Skledice so visele v ravnotežji, ne da bi se zibali.

Makar je gledal in gledal, vendar ni mogel razumeti sestava te tehtnice. Da je bilo po njegovem, bi seveda ne tehtali njegovih grehov s to, ampak s prezmenico, s katero se je on tekom dolgih let prav odlično naučil i prodajati i kupovati, kaj pa da tako, da je imel on vedno kaj dobička.

»Tajon gre« dejal je pop Ivan in si jel svojo haljo popravljati.

Srednje dveri so se otvorile in vstopil je sila star Tajon z dolgo srebrno brado, ki mu je segala še čez pas. Njegovo oblačilo je bilo iz dragocene, Makarju deslej neznane kožuhoine in krasne tkanine, na nogah je imel čevlje obšite s plišem.

kakor jih je Makar nekoč videl in občudoval pri starem slikarju.

In že pri prvem pogledu na starega Tajona je spoznal Makar, da je to prav tisti starček, ki ga je videl v cerkvi naslikanega. Le sina ni bilo tukaj; Makar je mislil, da je šel najbrže po opravkih. Zato je pa golob priletel v izbo in sedel potem ko je nekoliko časa krožil nad starčkovno glavo, njemu na kolena. In star Tajon je gladil goloba z roko sedeč na posebnem prav zanj pripravljenem stolu.

Lice starega Tajona je bilo prijazno in kadar je postalo Makarju težko pri srcu, pogledal je v njegov obraz in mu je odleglo.

A težko mu je postalo pri srcu, ker se je spomnil naenkrat vsega svojega življenja slednjih podrobnosti, spomnil se je vsakega koraka, vsakega udarca s sekiro, vseh posekanih dreves, slednje ukane in slednje čašice žganja, kar ga je izpil.

In bilo ga je sram, strašno ga je skrbelo. A ko se je ozrl na starega Tajona, takoj se je pomiril.

Ko je pa bil zopet miren, mislil je celo, da bi se dalo marsikaj prikriti in zamolčati.

Stari Tajon je pogledal nanj in ga vprašal, kdo je, odkod, kako ga imenujejo in koliko let ima.

Kvota.

Težišče položaja je danes zopet v Budimpešti. Avstrijska kvotna deputacija se danes odpelje v ogersko prestolnico, da obravnava o kvoti. A danes je že gotovo, da bodo obravnave kvotnih deputacij brez uspeha. Kvota! To je konj, katerega jahajo oficijozni možje. Obžalovaje namreč naglašajo, da ima avstrijska vlada glede banke, carinske nagodbe in užitninskih davkov vezane roke, le kvota je še, pri kateri je mogoča odškodnina, restitutio in integrum. Tolažijo se, da se bodo Ogri udali ter dovolili višjo kvoto. To je pač slaba tolažba. Ribničan se je baje tudi tolažil, ko mu je pogorela hiša, da so mu ostali ožgani žebli.

Kvota pade vsakemu v oči, ker se izraža v določenih številkah. A če Ogri zvišajo svojo kvoto tudi na 50 odstotkov, ima Avstrija še vedno veliko škodo, ako druge določbe, katere obsega »nagodba«, ostanejo neizpremenjene.

Kakor znano, so Ogri milostno zvišali svojo kvoto na 31.997, okroglo na 32 odstotkov; torej odpade na Avstrijo 68.003, okroglo 68 odstotkov. Kaj pomeni to »zvišanje«, je razvidno iz suhoparnih števil, ako razdelimo po tem kvotnem ključu skupne troške za leto 1897. Čista skupna potreščina za leto 1897 je znašala 107.270 milijonov; od te svote odštejmo takozvani precipuum 2 odstotkov na račun Ogerske, ostane torej 105.125 milijonov. Po starem ključu odpade na Avstrijo 70 odstotkov, to je, 73.587 milijonov, na Ogersko 30 % = 31.537 milijonov.

Ako torej Ogri prevzemo 32 odst., všteti precipuum 2 odstotkov, odpade na Ogersko 34.682 milijonov, torej več 643.000 gld. Torej dobrega pol milijona so Ogri pripravljeni več prispevati k skupnim troškom, kar bi v 10 letih znašalo 6.430.000 gld.

Avstrijska kvotna deputacija pa je določila ključ 38 : 62, in ta ključ je priporočal minoli četrtek tudi finančni minister dr. Kaizl. Ako vzamemo za podlago razdelitvi 107.270 milijonov, odpadlo bi na Ogersko 40.762 mil. in na Avstrijo 66.508 milijonov. Po tem računu bi Ogerska več plačala 9.185 milijonov gld., ako se namreč vsprejme ključ 38 : 62, kar pa je neverojetno.

Novi užitninski davki.

In kaj dobimo za to? Nov višji davek od piva, sladkorja in žganja! Vlada kratko pravi: Vsled uravnave uradniških plač in raznih drugih potrebščin ter vsled odpadka dohodkov od loterije in časniškega koleka potrebujem najmanj 50 milijonov, da se vzdrži ravnotežje v državnem proračunu. V ta namen treba zvišati davek od piva od 16.7 kr. na 25 kr. pro hl., od sladkorja od 13 na 19 gld. pro 100 klg., od žganja od 35 na 50 gld. per hl. Bruttodohodki od piva, žganja in sladkorja bi znašali okroglo 47 milijonov, netto 43.122 milijonov.

Pogoj pa je, da s 1. septembrom 1899 ponehajo vse deželne naklade od piva in žganja.

Ko mu Makar vse pove, vpraša ga Tajon dalje:

»Kaj si storil v svojem življenju?»

»To sam veš« odgovori Makar. »Ti moraš imeti vse zapisano«.

Makar je skušal starega Tajona, hoteč zvedeti, je li res pri njem vse zapisano.

»Povej sam!« veli mu stari Tajon.

Makar se je ohrabil.

Jel je naštevati svoja dela in dasi je pomnil vsak sekirin udar in vsako posekano deblo, dasi mu je bila znana slednja brazda, ki jo je potegnili s plugom, je vendar pristavil še cele tisoče debel, več sto vozov sena in nekaj sto pudov žita.

Ko je vse to naštel, obrnil se je stari Tajon k popu Ivanu rekoč:

»Prinesi knjigo!»

Tu je opazil Makar, da služi pop Ivan pri Tajonu za pisarja, strašno je bil jezen, ker mu ni prej tega povedal.

Pop Ivan prinese veliko knjigo, odpre jo in začne čitati.

»Poglej«, rekel mu je stari Tajon, »koliko je debel«.

Pop Ivan pogleda in reče žalostno: »Pridejal je celih tri tisoč«.

»Laže« kriknil je Makar jezo. »Zmotil se je«.

»Molči!« dejal mu je stari Tajon. (Dalje sledi.)

Ne glede na zvišani državni davek od sladkorja, ki zadene razmerno najhuje najnižje slojeve prebivalstva, je zahteva vlade za mnoge dežele, posebno pa za Kranjsko jako občutljiva.

Kakor znano, hoče vlada od dohodkov užitninskega davka 10%, milijona porazdeliti med posamezne dežele. So pa dežele, ki imajo od samostojne naklade na pivo in žganje znatne dohodke, tako Solnograška, Štajerska, Koroška, Goriško, Trst z okolico, Dalmacija, Galicija, Tirolsko, Istra in Kranjska. Naša dežela je pred leti vpeljala in pozneje vedno zvišala naklado od žganja v prvi vrsti z namenom, da bi omejila žganjepitje. Toda tega etičnega namena ni dosegla, kajti konsum žganja se je od leta do leta množil. Dohodki od žganja so na Kranjskem pokrivali že dobro tretjino vseh rednih potrebščin. Tako je, če se ne motim, za tekoče leto v deželnem proračunu čistega dohodka od žganja 370.000 gld., dasi bode gotovo znašal do 420.000 gld.; dalje se proračunava naklada od piva na 130.000 gld. To vse skupaj znaša okroglih 550.000 gld. Ti dohodki s 1. sept. prihodnjega leta odpadejo, ako obvelja vladni načrt. Kot odškodnino za to dobi Kranjska 303.909 gld., torej v primeri z dejanskim dohodkom manj 246.000 gld. In sedaj računajte! Jeden % deželne priklade na direktne davke znaša okroglih 15.460 gld. Ako obveljajo vladni načrti brez drugih kompenzacij, bode deželni zbor kranjski primoran že v prihodnjem zasedanju za 1. 1899 zvišati deželne priklade najmanj za 10, in naslednje leto najmanj za 16%. Kdor pozna kranjske razmere, mora ga oblititi zona.

Ugovarjati se more sicer, da bodeta pivo in žganje cenejša. To je res. Sedaj se plačuje od žganja od hektoliterske stopinje 35 kr. drž. davka in 30 kr. deželne doklade, torej 65; v prihodnje bi odpala deželna naklada in deželni davek bi znašal 50 kr., torej bi bilo žganje za 15 gl. ceneje per hl. Še ceneje bi bilo pivo, poleg tega bi pivarne dobivale popust pri davku, in sicer 15% do 2000 hl., 10% do 5000 hl. in 5% do 15.000 hl. A komu pride to v korist? V prvi vrsti producentom, kar jim sicer privoščimo, toda ta izdatni odpadek pri deželnih dohodkih bi morali nositi plačevalci direktnega davka. To so gotove posledice nove ogerske nagodbe, ako obvelja brez premembe pri razdelitvi skupne carine in dohodkov užitninskega davka. V teh dveh postavkah, in ne toliko v kvoti, tiči škoda za Avstrijo, kajti Mažari imajo ravno tukaj svoj »levov del«. Manj bodo te posledice čutile druge dežele, najmanj one, ki doslej niso dobivale dohodkov od piva in žganja, kakor so Gor. in Nižja Avstrija, Češka, Moravska, Šlezija, Bukovina in Predarelsko. Zato opozarjamo v prvi vrsti slovenskega zastopnika Kranjske v nagodbenem odseku, da to stvar brez ovinkov pojasni in ne posluša vlade, katera se sklicuje na povprečni dohodek 1. 1896 in 1897 v znesku 316.585 gld. Nam so merodajne številke dež. knjigovodstva, oziroma rač. zaključkov dež. proračuna.

Dalje opozarjamo tudi na resolucije dež. zbora kranjskega, ki so bile glede nagodbe dne 6 febr. 1896 soglasno vsprejete!

Popolnem prazen je izgovor: Bomo pa dež. priklade zvišali! To more govoriti mož, ki ima ljudske koristi v drugi vrsti pred očmi.

Vlada bode tudi brez nas in proti nam sklenila novo nagodbo, toda dolžnost je naša, da jej odkrijemo svoje rane in škodljive posledice nove nagodbe.

Fin. minister je moral v svojem govoru s svojo gata stališča nagodbene načrte označiti kot kompromis, toda pozabil je dostaviti, da zmagovalec narekuje premaganemu pogoje. Če izuzamemo isti »mlinarski obrat«, je sedanja nagodba še slabša od prejšnje. Zvišanje kvote je le pesek v oči občinstvu, ki se zgublja v labirintu carinske in trgovinske nagodbe ter bančnega vprašanja. To, kar bode Avstrija dobila od zvišanja užitninskega davka, bode kot tribut plačala mažarski nenasitnosti. Zato slovenski poslanci ne smejo in ne morejo glasovati za nagodbene načrte pour et simple, posebno če slovenske dolgoletne zahteve vlada položi — ad acta.

Delavci pri papežu.

Zadnje dni se je zbralo v Rimu nad 2000 delavcev iz raznih krajev francoske dežele, kateri

so se prišli pod vodstvom znanega prijatelja delavcev Harmela pokloniti sv. očetu. Papež je očeto vsko poskrbel za hrano in stanovanje ubožnih delavcev ter jih slovesno vsprejel v cerkvi svetega Petra.

V adresi na papeža je vodja kršč. - demokratiških delavcev Harmel povdarjal, da Francosko v sredi bridkosti in izgub podpira stalno prijateljstvo papeževo, katerega pri tem nič ne moti, niti omahovanje v pokorščini. Iz Vatikana se je razlegnila mogočna beseda, ohranjujoča Franciji nje stoletne prednosti na vzhodu, ki ji zagotavljajo odlično mesto na svetu in njeno čast med narodi.

Prinašamo Vam, dejal je Harmel, hvaležnost francoske domovine, Vi ste združili svet z Vatikanom. Krščanska demokracija, razumljena v pravem katoliškem pomenu, ima sicer nasprotnike, ki je ne poznajo, toda ona bo privedla cerkvi v naročje one množice, katere je od nje ločil uporni socializem. Vaše nauke vsaki dan bolje razumevajo, Vaša navodila vsaki dan rajše izpolnujejo, vključ nasprotstvu, ki skriva svojo slabost. Mladi po starosti, mladi po srcu Vas umevajo. Oni pozdravljajo v Vas božjega krmarja, ki zna jadrati v sredi viharjev, proroka, čegar bistri pogled ugane nove čase.

Papež je odgovoril:

Neka posebna misel vas je privedla pred nas. Zazeleli ste zahvaliti se nam zaradi najnovejšega odloka, s katerim smo potrdili svoje poprejšnje izjave glede vašega zgodovinskega pokroviteljstva na vzhodu.

Zaradi tega so se vašemu delavskemu romanju pridružili tudi dobro znani redovniki, katere opazujemo v vaših vrstah. To so oni, ki imajo mnogo zaslug za sveto deželo, oni, ki vodijo skoro vsako leto številne romarje, da darujejo svoje molitve za potrebe cerkve in za vrnitev ločenih bratov v naročje cerkve.

Iskreno smo želeli, da se vrši slovesen evharistiški shod v Jeruzalemu, kjer je bil postavljen najsvetejši zakrament, ki je poročstvo jedinstvi vernikov.

Le nadaljujte svoja romanja, pripomogla vam bodo krepiti vero in ploditi vašo plemenito nalogo na vzhodu.

Vi pa, ki ste člani delavske Francije, imate važne in težavne dolžnosti, ki zadevajo vso družbo.

Ako se demokracija navdihuje po naukih razuma, razsvetljenih po veri, ako, zavarovana proti slepilnim in vse podkopujočim teorijam, ona vsprejme z versko udanostjo potrebno razliko vrst in stanov v družbi, ako razpravljajoč mogoče rešitve socialnih vprašanj nikdar ne izgubi iz vida pravila nadnarayne ljubezni, katero je Kristus označil kot značilno znamenje za svoje, na kratko, ako je demokracija krščanska, donesla bo vaši domovini mir, prospeh in srečo.

Ako se pa demokracija uda revoluciji in socializmu, ako, zaslepljena po nesmiselnih iluzijah, zahteva, da se uničijo temeljni družabni zakoni, bo nasledek za delavske stanove beda in sužnost.

Ko socialna vprašanja vznemirjajo in razburjajo delavske stanove, ohranite svoja srca mirna, zaupajoč svojim krščanskim zavetnikom, ki predsedujejo tako modro vašim delavskim shodom in ki pravično skrbijo za vašo plačo ter vas poučujejo o vaših pravicah in dolžnostih, pojasnujoč vam blagodejna navodila cerkve in nje glavarja.

Da bi bilo pač Franciji mogoče gledati, kako se množi število zavetnikov, kakor so vaši in posebe ta dobri oče, ki si šteje že toliko let v srečo, da vas vodi k nam.

Da bi pač vi mogli s svojim vzgledom in s svojimi besedami navajati k Bogu in k izvrševanju kreposti svoje ločene tovariše.

Ako je volja božja, naj usliši naše želje, naj zagotovi blagor in prospeh vašemu narodu, ki zastopa mej narodi odlično mesto in slavno nalogo ki mu je odločena po previdnosti božji.

Skrbite tudi zanaprej, da bote vredni imena krščanskih delavcev. Ljubite svoje gospodarje, ljubite se med seboj! Spominjajte se na delavca v Nazaretu, ki je nekako obožil delo z rokami in po delavnicah. Molite radi in ne zanemarjajte svojih verskih dolžnosti.

Pridržujemo si, da se ob priliki obširneje bavimo s krasnimi mislimi, ki jih v svojem nago-

voru razvija Leon XIII. in ki le potrjuje vse njegovo dosedanje delovanje na socialnem polju, kateremu so bila podlaga načela izražena v okrožnici o delavskem vprašanju.

Za danes le omenimo, da je ta ogovor vzbudil veliko pozornost na Francoskem in na Nemškem, ker se je papež dotaknil tudi vprašanja o protektoratu nad katoličani na vzhodu, katerega so dosedaj imeli Francozi, a bi ga sedaj radi Nemci nase pritislili. Nemški cesar je zaradi teh papeževih besed odpoklical svojega poslanika pri Vatikanu. Toda tudi ta korak papeža ne privede do tega, da bi kakorkoli podpiral upliv nemškega protestantizma na vzhodu.

Prevelika predrznost.

Iz Zagreba, 1. oktobra.

Vsako leto se pri proračunski razpravi v ogerskem saboru pri točki o tangenti za Hrvatsko oponaša Hrvatoma od mažarske strani neprivrženost za mažarsko državo in pa predrago zavestništvo Ogerske s Hrvatsko. Tudi letos so si brusili jezik mažarski poslanci v finančnem odseku glede te stvari. Jeden poslanec se toži, da se na Hrvatskem neprenehoma ruje proti jedinstvu mažarske države, ter pozivlje mažarsko vladu, da se temu odločno upre, drugi pa zahteva, da se uči mažarski na vseh hrvatskih šolah, ker je po njegovem mnenju potrebno, da razumi vsak Hrvat državni jezik mažarski; tretji pa že zahteva, da se hrvatske postave, sklenjene v hrvatskem saboru, izdajejo tudi v mažarskem jeziku.

Čudna je bila obramba proti tem napadom. Sam ministerski predsednik se je zavzel za Hrvate dokazovaje, da ogerska vlada vendar ne more dati kovati postave v ogerskem saboru za Hrvatsko glede šolskih zadev, ker je Hrvatska v tem oddelku popolnoma avtonomna. Sicer pa že skrbi hrvatska vlada, da se uči mažarsčina po šolah, pa se bo še bolj, ko bodo Hrvati spredvideli, da jim je mažarsčina potrebna. V tem pogledu stori mnogo za Hrvatsko tudi sama Ogerska, ker vzdržuje z lastnimi (?) stroški internat za Hrvate v Budimpešti. Da je poskrbela hrvatska vlada za učenje mažarskega jezika na hrvatskih šolah, je čisto naravna stvar, ker je bila na to prisiljena od mažarske, če tudi bi se bila mogla temu upreti, ker po postavi in nagodbi mažarskemu jeziku ni mesta na Hrvatskem, in kar se v tem pogledu godi zdaj za razširjenje tega jezika med hrvatskim narodom, je vse nepostavno, a pripisati se sedanjim žalostnim političnim odnošajem, katere so povzročili za svoj narod brezvestni mažaroni. Če se pa ogerski ministerski predsednik hvali, da z omenjenim internatom v Budimpešti pomaga gojiti mažarsčino na Hrvatskem, povedal je golo resnico, toda žalostno za Hrvate, ker se jim s to svojo izjavo kar roga, da se nahaja žali bog toliko kratkovidnih Hrvatov, ki dajejo svoje sinove v ta zavod, kjer se odgajajo po mažarskem receptu le janičarji za mažarsko propagando na Hrvatskem. Mažar takega daru ne bi vsprejel od nobenega naroda, ker je prepričan, da na tak način na tujem odgojeni učenci po navadi prestopijo v protinarodni tabor. Za kaj takega smo zares menda le Slovani sposobni, in zato tudi kar mrgoli med nami raznih renegatov. Bomo li se kdaj te sramote otresli?

Zanimiva je izjava ministerskega predsednika, da se bodo od tega leta naprej izdajale tudi hrvatske avtonomne postave v mažarskem jeziku po dogovoru hrvatske in mažarske vlade. Ko bi bil ta sklep storjen iz koristnih in nesebičnih motivov od mažarske vlade, mogli bi ga le odobriti; toda izvestno je, da je mažarska vlada to zahtevala, samo da se zadovolji pohlepnemu panmažarizmu. Pač pa bi bilo koristno, ko bi hoteli mažarski politični krogi te avtonomne hrvatske postave malo proučiti, in sicer ne samo nove, nego tudi poprejšnje, posebno pa še hrvatsko-ogersko nagodbo, potem bi morda bili tudi malo pravičnejši nasproti Hrvatoma, nego so bili do zdaj, ter ne bi silili tako za centralizacijo in mažarizacijo na Hrvatskem.

Za obrambo (!) hrvatskih pravic se je vzdignil tudi poznati prijatelj (!) hrvatske slobode, poslanec Gjurmkić. Pa kaj je vendar povedal za obrambo? Nepostavne stvari je odobral, kakor učenje mažarskega jezika in porabo njegovo v javnem življenju ter obetal, da se Hrvati ne bodo

protivili mažarsčini ter se je kmalu tako rado učili, kakor poprej nemščine. Če so se Hrvati učili nemščine in se je še učé, je to nekaj čisto naravnega, ker jim je nemščina najbližji jezik velikega kulturnega naroda in nikdar za to, da ga rabijo v javnem življenju, saj je menda tudi omenjenim poslancem poznato, kako neradi so ga podnašali v uradih za absolutizma. Tedaj samo radi kulturne važnosti se je gojila in se še goji nemščina po hrvatskih šolah. A zakaj naj bi se učili mažarsčine? Radi mažarske kulture? To na Hrvatskem nobeden ne veruje, celo mažaroni ne, saj dobro vedo, da ta jezik nima nobenega kulturnega pomena. Učiti bi se ga morali Hrvati le zato, ker to Mažari hočejo, da razširijo delokrog svojemu jeziku, ali bolje rekoč, da se tudi na Hrvatskem mažarizira. To je svrha učenju tega jezika in zato so ga Mažari protipostavno uveli kot uradni jezik na železnicah ter ga urivajo tudi v druge urade.

A kar je rekel poslanec Gjurmkić o železniških činovnikih na Hrvatskem, da naj bi znali vsaj toliko hrvatski, kolikor trebajo za razumevanje z občinstvom, je za Hrvate največja razžalitev. Hrvat naj se po njegovem mnenju nauči mažarski, če tudi ni po postavi na to vezan, Mažar pa, ki bi moral po postavi kot činovnik na Hrvatskem znati hrvatski popolnoma, naj se nauči vsaj za silo ta jezik. Ste li slišali kdaj govoriti tako malovredno o svojem materinskem jeziku, kakor je le ta poslanec storil? Kaj si morejo misliti o Hrvatih ne samo Mažari, nego tudi drugi narodi, če njih poslanec javno v saboru tako omalovažuje svoj jezik? To Hrvati ne bi smeli trpeti in tak poslanec bi se moral pozvati na račun za svojo predrzno izjavo. Na Hrvatskem seveda vsakdo ve, kdo je Gjurmkić, toda take izjave se tudi od takega poslanca ne bi smele trpeti, če je še kaj poštenja v narodu. In če se omenjeni poslanec v svojem govoru ponorčuje celo s hrvatsko opozicijo, češ, da je v njegovem volilnem kotaru (Oseku) odprta mažarska šola, Starčevićevih privrženecv pa gotovo ni, ker je bil on lani jednoglasno izvoljen, presega to že vse meje predrznosti, ki je podobna predrznosti onih njegovih sodržavljancev, pri katerih je našel svojo domovino, za katero dela seveda brez vseh etičnih načel, namreč v redakciji židovsko-mažarskega »Pester Lloyd«.

Politični pregled.

V Ljubljani, 12. oktobra.

Nov vladni poskus. Dunajski poloficijski listi so te dni poročali, da bo finančni minister dr. Kaizl v nagodbenem odseku oddal izjavo, da vlada za sedaj ne misli povišati konsumnih davkov. Da bi vlada v resnici ne zvišala konsumnih davkov na sladkor, pivo in žganje, na to pač ne more nihče misliti, kajti kje pa naj išče sicer novih virov nujno potrebnih dohodkov, da z njimi pokrije večji stroške povodom regulacije uradniških plač, ki je že izvedena, ter zboljša plače tudi uradnim slugam in slednjič še častnikom. To je jednostavno nemogoče in vsled tega bo smatrati napovedano izjavo le za limanico, na katero naj bi se vjeli nezadovoljni krogi v desnici, socialni demokratje in pa toliko število ostalih levičarjev, kolikor jih je potrebno pri glasovanju o nagodbi. To je pa zelo neprimerno sredstvo v dosegu tega namena in dvomimo, da bi se vjel kak kalin. Vse kaže marveč na to, da nagodbeno vprašanje ne bo lahko rešeno rednim parlamentarnim potom in da imajo posvetovanja o tej stvari isti namen, kakoršnega zelo umestno pripisuje dunajska »Reichswehr« razpravam kvotnih deputacij. Pravi namreč, da ta nimajo nobenega družega namena, nego znova konstatovati, da tem potom ni mogoče dospeti do sporazumljenja mej Avstrijo in Ogersko glede kvote. To bodo konstatovali tudi ministri pri skupni seji.

Izstop poslanca dr. Bareutherja iz kluba nemške ljudske stranke nekateri levičarji, ki ne prisegajo na Schönererjevo zastavo, zelo obžalujejo. Pravijo namreč, da mož ni našel nikakega stvarnega razloga za svoj korak. V resnici pa temu ni tako. Omenjena stranka je v jedni zadnjih sej z večino glasov sklenila, da sedaj še ne bo pričela z obstrukcijo in posebno ne bo nasprotovala budgetnemu provizoriju za letošnje leto, ker

bi bila sicer vlada prisiljena, da takoj razpusti parlament in brez njega reši prevažna vprašanja, ki so sedaj na dnevnem redu. S tem sklepom pa Bareuther ni bil zadovoljen in je raje izstopil. Najbrže je mož uvidel, da so njegovi tovariši v klubu postali nekako vladni, da jim pa grof Thun za to uslugo ni obljubil zadostne odškodnine, ali vsaj take ne, ki bi koristila neposredno njemu. Vsled tega se hoče nad njimi zmaščevati in organizovati, oziroma pomnožiti četo radikalnih elementov. Njemu se baje pridružijo znané korifeje Prade, Kindermann, Sylvester, Hofmann, Heeger, Lemiš, Millesi in Dobrnik. Kajpada Schönerer komaj čaka, da bi se to res zgodilo, in si veselja nad »zmago« že naprej mane roke, ob enem pa nadalje uriha po lenih opozicijonaleih.

Mejnarodne konference. Znana okrožnica ruskega carja Nikolaja, katero so precej prijazno pozdravile skoro vse evropske vlade in tudi drugi nevladni krogi, vabi, kakor znano, države, naj se po svojih zastopnikih udeležijo konference, katere čas in kraj bi se določil pozneje. To bi bila prva konferenca. Na drugo konferenco, pri kateri bi se razpravljalo o korakih proti razširjanju anarhizma, vabi Nemčija v zvezi z Italijo in Švico. Tudi temu povabilu so se razun neznatnih izjem odzvali vsi evropski kabineti in še celo sultan v Carigradu je ves vnet za to akcijo, katere pa seveda popolno ne more ali noče razumeti. — Tema dvema se je pa v poslednjih dneh pridružila tretja konferenca, pri kateri bi se definitivno rešilo zelo zamotano afriško vprašanje in na katero vabi belgijski kralj. Dela torej evropskim diplomatom gotovo ne bode zmanjkalo, toda vprašanje nastaja, ali se to delo res tudi izvrši in s kakim vspehom. Kar se tiče blage ideje ruskega carja, smemo že sedaj z gotovostjo trditi, da iz te moke ne bo veliko kruha. Velesile namreč ali ne marajo prav umevati carjeve ideje, ali pa pravijo, da je ta že a priori neizvedljiva. Poleg tega pa trdijo po svojih uradnih in poluradnih listih, in mej temi je tudi dunajska »Reichswehr«, da ruski car sam ne misli na razoroženje in na razbremenjenje narodov, kajti sicer bi ne pomnoževal svoje armade ob mejah carstva in ne mislil tako resno na znatno pomnožitev mornarice. Deloma je to znabiti res in nihče ne more uganiti carjevih mislij, toda gotovo je pa tudi, da ne sme mirno držati križem rok, ko se ostala Evropa vedno bolj oborožuje in parlamenti dovoljujejo vedno večje kredite za nove vojne ladije, posebno pa še vsled tega, ker konečno vendar ne ve, kaj se bo doseglo pri nameravani konferenci. To so torej sami izgovori, ki že naprej povedo, da svet nima ničesar pričakovati od te mirovne konference, razun morda neznatne omejitve novega oboroženja v bodočnosti. O realnem in trajnem miru torej ne bo govora. — Skoro enakih vspehov nam je pričakovati od konference proti anarhizmu. Govorilo se bo seveda mnogo, tako n. pr. o popolnem zatiranju anarhističnih listov, o izgonu inozemskih nevarnih življenj ter o sumarnem postopanju v anarhističkih pravdah, toda vsi ti koraki ne bodo imeli zaželenega vspeha, ker se ne bo pričelo z resnim delom tam, kjer je jedino umestno. — Konečno pa tudi ne bo posebno uspešna mejnar. konferenca o afriškem vprašanju, ako se sploh vrši, kajti nobena sedaj v Afriki interesovana velevlast ne bo hotela brez zadostne odškodnine odstopiti od svojih zahtev. Lahko torej rečemo, da se bo na vseh treh konferencah mlatila večinoma le — prazna slama.

Na Kitajskem so pričeli vladni organi z vso enerzijo zasledovati sedanjemu zastarelemu sistemu nevarno gibanje. Cesarica-vdova je izdala naredbo, vsled katere se mora zatreti vse domače časopise ter izdajatelje časnikov kaznovati. Nadalje so odpuščeni iz službe vsi uradniki, ki so podpisali spomenico v prilog nameravanim reformam bivšega cesarja. Oddelek za poljedelstvo pri osrednji vladi je odpravljen. »Times« tudi poroča, da je višje oblastvo prijelo Huang, ki je bil pred kratkim imenovan poslanikom na Japonskem. Sploh se z nepopisno silo zatira vse, kar količ kaj diši po reformah. Mej tem pa z vsakim dnem raste vpliv Rusije na dvoru v Peking in ravno minule dni so zastopniki podpisali neko važno pogodbo glede gradnje železnic, v kateri pogodbi se je oziralo na vse pogoje in želje ruske vlade.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 12. oktobra.

(»Narod« in Italijani.) Včerajšnji »Narod« modruje o vladnih transakcijah z Italijani. Pri tej priliki trdi, da so vsi italijanski poslanci »klerikalni«. Ne vemo, jeli to trditev iskati v nevednosti ali v hudobnosti, da bi se »klerikalizem« spravil v nasprotje z interesi Slovencev. To pa vemo, da italijanski klub v državnem zboru šteje 19 članov, izmed katerih so 4 »klerikalci«, 15 jih je pa pristnih židovskih liberalcev, prav tiste vrste, kakor so pristaši naše »Narodove« klike. V odstavo kluba je popolnoma v rokah židovskih liberalcev.

(Rekurzi primorskih posojilnic.) Sedaj smo šele izvedeli, kdo ima jedini zaslug, da so rekurzi ugodno rešeni. Le — »Slovenski Narod«! Kdor tega ne veruje, naj čita včerajšnjo številko tega glasila »slovenske inteligence«, ki v vsaki stvari spekulira na neumnost svojih abonentov, in sicer navadno (pardon!) z vspehom!

(»Soča«) je prinesla smešno grozen članek o »nihilističnem politikarstvu« in raznih drugih takih rečeh, ki se baje nahajajo med »šestimi kranjskimi takozvanimi klerikalnimi poslanci« in sicer zato, ker mi nismo bili prav zadovoljni s poročili žida Penizka o slovenskem ministru. »Banditsko ubijanje«, katero nam očita, je pa prav ona zagrešila proti poslancu Povšetju. Kako resen politik je napisal dotični članek, naj pa — za za bavo — spoznajo čitatelji iz sledečega stavka: »Ko smo pa čuli, da ima »Sl.« celo kandidata za poljedelskega ministra, in ko smo doznali celo njegovo ime, tedaj smo prestrašeni lomili roke in prijemali se za glavo, vzdihovaje, da Bog je nas Slovence zares, zares zapustil!« — Oprostite, da se za take izraze nervoznosti ne zmenimo, in da zahtevamo od poslancev, naj stoje mirno, trdno in nevstrašno in naj izkoristijo z odločnim postopanjem sedanji položaj.

(»Katoliškega Obzornika«) 4. številka letošnjega letnika je ravnokar izšla in se te dni razpošilja.

(Za pogorelce na Studenčicah) so še darovati blagovolili: po č. gosp. Vinc. Polaju 16 gl. 20 kr. — Č. gosp. Fr. Schwajger 3 gl. — Veleč. gosp. Fr. Kummer 9 gl. — Iz Dražgoš 1 gl. 25 kr. Vsem gg. darovalcem izreka najtoplejšo zahvalo Franc Hiersche, župnik.

(Iz Vodic.) Potres nam je res napravil veliko strahu in veliko škode. Vendar pa je imel tudi dobrih posledic. Stara cerkev je bila majhna, župnišče skoro da nedostojno, šola mnogo pretesna. Vse te stavbe je potres precej prerešetal in namestu prejšnjih starih, tesnih stavb, nastale so 3 nove, oziroma prenovljene krasne stavbe. In jedna teh stavb, — nova šola — se je ravno včeraj, dne 10. t. m. blagoslovila. Blagoslov se je izvršil zelo slovesno. Preč. gospod kanonik in dekan J. Oblak je vodil po opravljeni sv. maši v spremstvu osmerih duhovnikov procesijo iz župne cerkve do nove šole med popevanjem litanij vseh svetnikov. Procesije se je udeležilo razven šolske mladeži precejšnje število sosednjih gg. učiteljev in učiteljic ter tudi župljanov. Dospevši do krasno okinčane šole prične se cerkveno blagoslovljenje najprej zunaj, potem znotraj. Po dovršenem blagoslovljenju pa nagovori preč. gosp. kanonik in dekan vse navzoče v jako lepem in zelo poljudnem govoru. Ko je starišem na srce polagal, da naj skrbijo za svoje otroke, da naj podpirajo šolo, da naj bodo hvaležni in veseli, ako imajo otroci priliko se kaj lepega naučiti; — ko je otroke vspodbujal k pridnosti, marljivosti in jih svaril pred nekaterimi grdimi razvadami, zlasti pred igranjem za denar, — je jako lepo vpletel sv. križ, ki ga je ravno prej bil blagoslovil, rekoč: Križ sem vam ravnokar blagoslovil; ako bo torej vam, otroci, učenje težavno, na križ se ozirajte, in ako bo vam, gg. učitelji, podučevanje težavno, na križ se ozirajte in učenci in učiteljice boste svoje težave, svoj trud lahko prenašali, ako jih boste združevali s trpljenjem Kristusovim. — Nato pa povzame besedo g. župnik S. Žužek. Zahvali se duhovnikom in učiteljem in učiteljicam, da so s svojo navzočnostjo to šolsko slovesnost povzdignili. Med govorom izroči kot predsednik krajnega šolskega sveta g. nadučitelju Fr. Razpotniku slovesno ključ s primernim, lepim ogovorom, rekoč približno: Izročim Vam ključ nove šole; želim

pa in prosim Vas, da ne odpirate samo vrat nove stavbe, ampak odpirajte tudi srca vam izročene mladine za vse dobro in samo za dobro. Zdite se mi kot učitelj, kakor nekak vrtnar. Vrt so sobane te nove zgradbe. Srca otrok pa so gredice v tem vrtu. Obdelujte te gredice. Zlasti tri cvetke vsadite in gojite v njih, oziroma jedno cvetko s tremi vršički. Ta cvetka je ljubezen. Prvi vršiček te cvetke je ljubezen do Boga, oziroma vera. Verski duh prevevaja ves pouk. Prepričani bodite, da ako boste z Bogom delali, da bo Bog spremljal s svojim blagoslovom vaše prizadevanje in dosegli boste lepih uspehov. Torej, vse za vero! — Drugi vršiček naj bo ljubezen do domovine. Kdo ne bi ljubil rodne mu zemlje? Kdo ne bi ljubil kraja, kjer mu je tekla zibelka? A ta ljubezen do doma naj se ne omeji samo na rojstno hišo, na rojstno vas, — ne, ampak razširja naj se in naj preide v ljubezen do širje domovine, v kateri naj otrok in pozneje odrasli državljani hvaležno ljubi našega, ravno sedaj tako bridko skušanega vladarja. Torej, vse za dom, cesarja. Nato se je obrnil še do zbranih gg. učiteljev in jim priporočil, da delajo v šoli skupno z dušnim pastirjem za blagor mladine. Ko je slednjič gosp. nadučitelj hvaležno omenjal zaslug predsednika krajnega šolskega sveta gosp. S. Žužeka, ki je bil vedno pripravljen, pomagati pri novi šoli s svetom in z dejanjem, ko se je zahvalil tudi udom krajn. šolskega sveta za njih trud, ko je pripoznal požrtvovalnost vodiških občanov pri zgradbi nove šole, in ko je omenjal tudi zdatne podpore vladarjeve, zaključil je svoj govor s trikratnim »Slava« klicem na presvetlega cesarja. — Tako se je končala lepa slovesnost.

(Utonila je) 6. t. m. v Kamni Gorici 3 $\frac{1}{4}$ letna hčerka gostije Marije Hrovatič. Padla je v potok pri hiši. Mati je čez četrt ure pogrešila otroka, a dobila ga je že mrtvega v vodi.

(Tifus.) Okrog Črnomlja se je pokazal tifus. Zbolelo je že 11 oseb.

(Proti »Italijanom«) Poročali smo že, da so nedavno poreski kopači dvignili svojo pest proti signoriji in da so bili ti kopači Italijani, torej Italijani proti Italijanom! Pred nekaterimi dnevi pa se je nekaj jednacega pripetilo v Fogliami (Poljane?) v avstrijski Furlaniji. Vzroki tem izgreedom so isti in igra, ki se je pričela tu igrati, še ni dobro v početku: »Gospoda« Italijani tlačijo sužnje Italijane, tlačijo jih tako, da reveži več dihati ne morejo. In ti sužnji so dvignili svojo pest in kričati so jeli: »Fuora morte Italiani! Evviva Nabergoj!« Kaj to pomeni? Zares, kričali so Furlani: živeli Nabergoj! To si je lahko razlagati. Tudi v srca laškega ljudstva je prodrlo prepričanje, da je Nabergoj zastopnik ljudstva, kateremu je želel in hotel dobro, a da je »gospoda« tista pest, ki je potisnila Nabergoja k tlom, da ni mogel delati za blagor ljudstva. Kajti ta »gospoda« moče, da je ljudstvo svobodno, marveč da ječi za veke v verigah, oni pa da se o njih žuljih maste. Dogodek v Poljanah na Furlanskem je velikega socialnega pomena, ker čudovito razkriva vzroke razmeram na Primorskem. Židovski listi o teh dogodkih na kratko molče ali pa imenujejo ljudstvo — suroveže. Kako pak, kako pa naj govoré mastni židje?

(Razpisuje) se mesto poštnega odpravnika pri novo ustanovljenem poštnem uradu v Stari Fužini, okraj Radovljica, proti pogodbi in kavciji 200 gl., letna plača 150 gl., uradni pavšal 40 gl. Prošnje je poslati v teku treh tednov na pošto in brzojavno vodstvo v Trstu.

(Vipavska vinarska zadruga) nas prosi objaviti, da so se po neljubi pomoti v zadnjem razglasu v »Slovenca« števil. 231 vinske cene veliko previsoko nastavile, posebno glede namiznega vina, kar se bode v prihodnjem inseratu popravilo.

(Dobavni razpis.) Z ozirom na naše poročilo z dne 12. septembra t. l. dodatno poročamo, da se je glasom nekega ukaza c. kr. trgovskega ministerstva do trgovinske in obrtniške zbornice termin licitacije v Bukareštu pri kralj. rumunskem vojnem ministerstvu za dobavo 10.000 vreč za kruh iz nepremočljivega platna preložil na dan 24. oktobra t. l. ob 10. uri dopoludne, termin licitacije za dobavo 10.000 vojaških steklenic za vodo pa na 28. oktobra t. l. ob 10. uri dopoludne.

(Zagrebski zidarji) so zahtevali na zborovanju, katerega se je udeležilo okoli 150 zidarjev, da se

delavski čas skrajša na 10 ur. Dela se naj od 7. do 12. ure in od 1. do 6. Sedaj delajo deset ur in pol. Kot najnižjo plačo zahtevajo 20—23 kr. na uro, to je 2 gl. do 2 gl. 20 kr. na dan. Med delavci in delodajalci bo razsodilo v ta namen voljeno sodišče.

(Vojaški signali z rogom) so vsem ognjegascem, veteranskim in drugim društvom strogo prepovedani. Po odloku vojaškega ministerstva mora poveljnik vojaške posadke paziti, da rabijo društva le nevojaške signale.

(Malorusi v Galiciji) so ustanovili društvo, ki ima popolnoma tak namen in program, kakor naša »Gospodarska zveza«, z imenom »Krajevny sojuz kreditovy« v Lvovu. Načelnik je dr. Levickij.

(Pruska šola) Pruski učni minister je odredil, da naj na dan volitev učitelji državnih šol pazijo, da se bodo volitve »redno« vršile. Šolske sobe se naj izpremene v volilske prostore. Dvomimo, da bo to pospeševalo prosveto v vladikovini pikelhavbe.

(Leon XIII.) je razpisal nagrado 10.000 lir za lepo sliko sv. družine, kralj Umberto pa tudi 10.000 lir za sliko »vera in domovina«. Za obe je bila ista komisija. Prve nagrade komisija ni mogla prisoditi nobenemu umetniku, drugo je dala slikarju Gaidano, ki je poveljeval misijonsko delovanje italijanskih frančiskanov.

(Krščanska demokracija.) To ime je potrdil sedaj sam Leon XIII. Na Laskem in Francoskem so namreč nekateri tudi-katoličani vedno spotikali se ob to ime. Zato je Leon XIII., ki mu je bilo to dobro znano, namenoma v svoj zadnji govor francoskim romarjem vpletel besede: »Če bo demokracija krščanska, bo prišla domovini doba miru, blaginje in sreče. Če pa se uda revoluciji in socializmu, bodo prve posledice sužnjost, beda, propast!«

(Spomenik Viktorja Emanuela) V Rimu bi vlada rada postavila velik »narodni spomenik« Viktorju Emanuelu. A delo ne gre izpod rok. Začeli so graditi spomenik že pred 12 leti. V proračun so postavili 9 milijonov, a zabili so sedaj že več kakor trikrat toliko. In sedaj se je še pokazalo, da bo treba vse popraviti, kar so že sezidali, prej ne bo mogoče nadaljevati dela. Res, nikjer nimajo sreče!

(»Želva«.) V Karlovem gledališču na Dunaju so igrali te dni Leona Gandillota burko: »Želva«. Igra je brezsraven komentar o civilnem zakonu in njega posledicah. »Neue Freie Presse« je seveda vedno zagovornica proste ljubezni in tako je tudi o tej umazani burki poročala, da se je vršilo vse »lepo pošteno«, če tudi je bilo marsikaj močno neverjetno in če tudi je bilo obilo prilike »zardeti«. Za kulisami, pravi, se je vendar godilo »Alles sehr ehrsam«, in le občinstvo je krivo, če bo burka na glasu — zelo pikantne igre. Kako »ehrsam« je vse bilo, dokazuje to, da je celo policija ne le zardela, ampak posegla vmes in prepovedala »slačenje« na odru. Seveda »N. Fr. Presse« viha nos o tej prepovedi, in to, pravi »Vaterland« ni nič čudnega pri glasilu za »simpatične« masáže in »diskretne« babice. Saj je policija morala prepovedati »Preši« po trideset takih inseratov. To je tudi dodatek h kulturni zgodovini 19. veka, če pomislimo, koliko vernih bralcev ima »Preša« v Avstriji in tudi po Slovenskem. So Slovenci, ki se jim zdi škoda vsakega novčiča za slovensko slovstvo, a za »Prešo« imajo desetake!

(Čudna straža.) Ko je bil Bismark za poslanca v Petrogradu, je enkrat spremljal carja po vrtu letovišča. Srečala sta sredi vrta na trati stražnika, ki je stal tam na straži. Bismark je vprašal carja, zakaj stoji ta straža, ko je krog in krog sama trata. Car ni vedel. Adjutant tudi ne, vojak tudi ne, dejal je le: tako je ukazano. Poveljnik tudi ni vedel zakaj. To so vedeli vsi, da je tam bila vedno straža. Tu se je spomnil star služabnik, kaj mu je pripovedoval oče. Carica Katarina se je nekdanj sprehajala zgodaj spomladi po tem vrtu ter ugledala lep bel zvonček. Ukazala je, naj ga nihče ne utrga. Zato so postavili tja stražo. Od tedaj je stala tam straža dan za dnevom, leto za letom, in bi stala še danes, ko bi ne bil prašal Bismark, zakaj.

(Samomori.) Letos se je prva tri četrtletja na Dunaju umorilo že 286 oseb, 220 moških in 66 žensk. Zadnji mesec je bilo 39 samomorov.

(Motor.) Z motorjem se pelje angleška zakonska dvojica iz Liverpoola v Rim. Voz je veljal 3000 mark in je lepo preskrbljen tudi s spalno opravo. Sedaj sta nekje pri Metzu.

Narodno gospodarstvo.

O Raiffeisenovih posojilnicah.

Tudi v slovenskih deželah se zadnji čas opazuje precejšen napredek v snovanju ljudskih posojilnic. Priznано je, da so Raiffeisenove posojilnice med temi za kmetško ljudstvo najbolj primerne. A Slovenci so primeroma šele pozno začeli z njimi reševati svoje propadajoče ljudstvo. Kranjska jih je imela leta 1895 šele 9. Takrat jih je bilo na Nižjeavstrijskem že 113, na Solnograškem 17, na Štajerskem 38, na Koroškem 47, na Tirolskem 187, na Češkem 123, na Moravskem 98, v Šleziji 61. L. 1895 jih je imela jedina Galicija le 9 kakor Kranjska. V celi Avstriji sta bili leta 1886 samo 2 taki posojilnici, leta 1895 pa jih je bilo že 1018. L. 1886 je bilo v Avstriji 54 udov, leta 1894 pa je bilo udov 56.138. Povprek je prišlo l. 1894 na jedno tako posojilnico 79 udov.

Kredita so dale te posojilnice v Avstriji leta 1886 samo 4360 gld., l. 1894 pa 7.596.733 gld. Teh 7½ milijonov gld. nam predstavlja kapital, ki se je dal na razpolago kmetu in malemu obrtniku, da si zboljšata svoje stanje, a ne zato, da bi se z njim obremenili mali posestniki stalno in bili kapitalistom vir, iz katerega bi si crpali novo bogastvo; niso bili vknjiženi na posestvo, ampak so se jim podelili na osebni kredit.

Ali more ljudstvo ta posojila vrniti? To je važno vprašanje, od katerega je odvisen uspeh teh zavodov. Splošno se sodi, da je to mogoče, in če upoštevamo, da je denar v manjših svotah dan na osebni kredit, in da je uprava v rokah odborov, kateri poznajo dolžnike in njih vsposobljenost, se more reči, da bi bilo ljudstvu možno v 2 letih te posojene svote vrniti. L. 1886 je prišlo namreč povprek na jednega uda 807 gld., leta 1895 pa 135 gld. 30 kr. posojila. Da ljudstvo sploh spoznava korist teh posojilnic, se izprevidi iz tega, da je od l. 1886 do l. 1893 leto na leto svoje vloge podvojevalo in l. 1893 je bilo vloženih že 12.901.663 gld. L. 1894 so se vložili na novo v Avstriji v te posojilnice 4 mil. gld.

Mej obrestni vlog in posojil je pri teh posojilnicah majhen razloček, navadno 1%. Iz tega si pridobivajo rezervne zaklade. Ker so te posojilnice osnovane v korist ljudstvu, tudi ti zakladi niso posebno veliki, kakor pri kapitalističnih podjetjih. L. 1894. je bil povprek rezervni sklad jedne posojilnice 170 gld.

Iz tega se vidi, da so te posojilnice ljudstvu zelo koristne. Kapitalisti si vedo denarni promet izkoriščati in si iz njega kovati milijone, ljudstvo pa jih daje iz svojega žepa in se še ne zaveda, kdaj so mu jih vzeli. Te posojilnice rejelno in pošteno skrbé, da se kapital revnejšega ljudstva plodonosno uporabi in da se rešujejo propadajoče kmečke eksistence. Bila je torej gorostasna laž, ko je »Narod« v nekem dopisu iz Ljubljane trdil, da naša stranka s snovanjem takih posojilnic »zapeljuje« ljudstvo, da se zadolžuje. Pomilovanje takemu bedaku! Kar je zagrešil liberalizem, to pripisuje onim, ki se proti liberalnemu gospodarstvu bojujejo.

Raiffeisenove posojilnice pa se naj širijo in naj bodo trdno sklenjene v naši »Gospodarski zvezi«. Malo imamo, a kar imamo, s tem moramo pametno gospodariti!

Gospodarska organizacija.

Hranilnica in posojilnica v Horjulu imela je v mesecu sept. sprejemkov . . . gld. 1982-78 izdatkov . . . » 1500-54 tedaj denarnega prometa . . . » 3483-32

Hranilnih vlog se je vložilo gld. 760—, vzdignilo pa gld. 606-22 in je stanje hranilnih vlog gld. 38.025-79.

Posojil se je dalo gld. 890—, vrnilo pa gld. 225— in je stanje gld. 67.101-55.

Članov ima posojilnica 228.

Hranilnica in posojilnica v Št. Jakobu ob Savi imela je v mesecu sept. sprejemkov gld. 2197-14 in izdatkov . . . » 1670-59 tedaj denarnega prometa . . . » 3867-73

Hranilnih vlog se je vložilo gld. 2163—, vzdignilo se ni nič in je stanje gld. 2163—.

Posojil se je dalo gld. 420-59, vrnilo se ni nič in je stanje gld. 420-59.

Naloženega denarja ima posojilnica gold 1250—.

Članov ima posojilnica 14.

Telefonska in brzojavna poročila.

Reka, 12. oktobra. Shod stranke prava se je vršil slovesno in veličastno, navzočih je bilo čez 200 udeležnikov. Vsi pravaški voditelji so bili navzoči in tudi več Slovencev. Predsednikom je bil izvoljen baron Rukavina, podpredsednikom posl. Spinčič in kanonik Kalan. Predsednik je iskreno pozdravil Slovence, poslanec Ružič je pa na to obširno poročal o političnem delovanju stranke prava. Kanonik Kalan je pozdravil shod ter povdarjal potrebo jedinstva mej Hrvatov in Slovencev. Državni poslanec dr. Krek je govoril o skupnem političnem delovanju Slovencev in Hrvatov. Pri banketu je dr. Brejc v ime Slovencev napil slogi mej Hrvatov in Slovencev.

Dunaj, 12. oktobra. »Wiener Zeitung« objavlja naredbo skupnega ministerstva, ki razveljavlja z včerajšnjim dnem naredbo, s katero se je proglasilo izjemno stanje za 33 političnih okrajev v Galiciji, toda za sedaj le za deset teh okrajev.

Budimpešta, 12. oktobra. Cesar se poda v Gödölő še le prihodnjo soboto.

Budimpešta, 12. oktobra. Ministerski predsednik grof Thun je sinoči opolnoči odpotoval iz Budimpešte.

Dunaj, 12. oktobra. Ministerski predsednik grof Thun je danes zjutraj dospel iz Budimpešte.

Budimpešta, 12. oktobra. V palači ministerskega predsednika so se včeraj dolgo časa posvetovali obestranski ministri.

Budimpešta, 12. oktobra. Oger. kvotna deputacija je vzela danes na znanje predlog avstrijske deputacije, namreč kvoto 38:62. Protipredlog vroči ogerska deputacija pismenim potom.

Budimpešta, 12. oktobra. Pododseka obeh kvotnih deputacij sta se sošla včeraj popoldne k prvi seji. Poročevalec Beer je pojasnil znane avstrijske zahteve ter jih tudi pismeno izročil. O posameznostih se ni vršil nikak razgovor. Pododsek ogerske delegacije se je posvetoval o avstrijskih postulatih in poročal o njih plenumu kvotne deputacije.

Budimpešta, 12. oktobra. V krogu članov avstrijske kvotne deputacije se govori, da so se ministri pri včerajšnjem razgovoru definitivno dogovorili glede nadaljnjega trimesečnega nagodbenega provizorija, s čimur se ob enem za isto dobo podaljša sedanja kvota. Ogerska vlada se je udala tej zahtevi, ker je grof Thun izjavil, da ni popolno izključena parlamentarna rešitev nespremenjenih nagodbenih predlog, ker se je v parlamentu pričelo resno delo in opozicija ne preti z obstrukcijo. Posebno pa je vlada pomirila desniške in druge kroge s tem, da hoče povišanje indirektnih davkov popolno ločiti od nagodbe in to vprašanje za sedaj odložiti z dnevnega reda.

Budimpešta, 12. oktobra. Pogajanja mej kvotnima deputacijama so pretrgana. Nadaljujejo se morda prihodnji teden.

Budimpešta, 12. oktobra. Člani avstrijske kvotne deputacije so se danes opoludne že odpeljali iz Budimpešte, ker je ogerska kvotna deputacija odgovor na predloge avstrijske kvotne deputacije odložila na poznejšo dobo in se torej pogajanja sedaj ne morejo nadaljevati. Kedaj se delegaciji zopet snideta, ni še določeno.

Benetke, 12. oktobra. Tekom včerajšnjega dne sta došla sem italijanska ministra Pelloux in Canevaro ter nemški državni tajnik Bülow.

Carigrad, 12. oktobra. Vspored za potovanje nemškega cesarja v Palestino se je v toliko spremenil, da se popotniki 27. t. m. vtabore jedno uro pred Cezarejo in 29. opoludne dospo v Jeruzalem.

Pariz, 12. oktobra. Ministerski svet je sklenil v včerajšnji seji, da se snideta zbornici 25. t. m.

Pariz, 12. oktobra. Vkljub ugovoru so-proge literata Zole in pa odvetnika Mirabeau, ki je hotel plačati za Zolo 30.000 frankov, je oblastvo dražbenim potom prodalo njegovo pohištvo. Za neko mizo je odšel založnik Brasquell 32.000 frankov.

Pariz, 12. oktobra. Uradno se konstatuje, da so stavkajoči delavci postali nekoliko mirnejši. Včeraj je policija aretovala le tri osebe. Na delo je šlo zopet kakih 1200 delavcev. Novo stavko napovedujejo kovinski delavci in železniški uslužbenci.

Madrid, 12. oktobra. Ministerski svet je sestavil nova navodila za špansko mirovno komisijo glede Filipin. — Nad 18.000 bolnih vojakov dospe s Kube še pred 15. novembrom.

Madrid, 12. oktobra. Na Kubi ostane močna posadka do definitivnega sklepa miru. — Istodobno se snide tudi španski parlament, kateremu predloži vlada predlogo glede preosnove državne službe.

London, 12. oktobra. Reuterjev urad poroča iz Carigrada: Včeraj so prejeli poslaniki štirih velesil odgovor turške vlade na skupno noto. Vlada je voljna ugoditi zahtevam velesil, toda izraža pa celo vrsto želja. Pred vsem želi, da ostane v treh utrjenih mestih še nadalje turška posadka v znamenje sultanove suverenitete in da se naglo izvede projektovana preosnova uprave na Kreti.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306-2 m.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24. urah v mm.
11	9. zvečer	737.0	7-8	sl. zah.	poloblačno	
12	7. zjutraj	733.4	4-8	sl. jug.	oblačno	0-0
	2. popol.	730.3	10-4	sl. vzh.	"	

Srednja včerajšnja temperatura 79°, za 3-3° pod normalom.

Vsako sredo in soboto

sveže pristne 711 3-2

dunajsko - novomeške klobasice

(Wienerneustädter).

Po zimi vsaki drugi dan sveže.

Kahm & Murnik.

Valentin Accetto,

zidarski mojster

v Ljubljani, Trnovski pristan 14,

se priporoča slav. občinstvu, prečast. duhovščini, gg. podjetnikom in društvom za vsa ter raznotera

zidarska dela.

Prodaja tudi iz lastne opekarne 588 13

opeko vseh vrst.

IVAN KREGAR
izdelovatelj cerkvenega
orodja in posode
v Ljubljani, Poljanska cesta 8,
poleg Alojzijevejšca

priporoča se prečast. duhovščini, cerkvenim
predstojništvom in dobrotnikom v najna-
tančnejše izdelovanje

*monštranc, ciborijev, ke-
lihov, tabernakljev,
svečnikov, lestencev,
križev ita.* 764 49

iz najboljših kovine po poljubnem slogu
in po nizki ceni.

Ivan Kordik
Ljubljana, Prešernove ulice št. 10-14,
zaloga drobnine
na debelo in drobno,
priporoča svojo veliko zalogo

gumijastih čevljev
najboljših tovarn. 682 5-5
Zunanja naročila se takoj izpolnijo.
Prodajalcem velik rabat.

Takoj se lahko nastopi
služba organista in
cerkvenika
v Št. Ožbaltu pri Trojanah.
Prednost ima oni, ki je zmožen v zasilni soli poučevati.
721 3-1 **Janez Piskár**, župnik.

Uradne
in trgovske
KOVERTE
s firmo priporoča
KAT. TISKARNA
v Ljubljani.

Koledar katol. tisk. društva
za leto 1899,
namenjen zlasti slovenski duhovščini, obsega tudi
„imenik učencev“ za več ko 400 šolarjev. —
Neudom stane krasno vezan gld. 1.20.

Prva največja kranjska tvrdka.

Od 1. novembra nadalje:
Dunajska cesta št. 6,
poleg lekarne Piccoli.

Ilustrovane cenike pošiljam na
zahtevanje brezplačno.

Fran Primožič,
jermenar in sedlar
Sv. Petra cesta 34
Ljubljana,
priporoča se slavnemu
občinstvu in prečasti
duhovščini v vsakoršno
izdelovanje
jermenarskih in sedlarskih proizvodov,
katera okusno, trpežno in ceno izvršuje.
Ravno tam je velika zaloga različnih konjskih oprem za vožnjo
in ježo itd. — Izdelovanje jermen za stroje, mlina in zvonove.
Poprave se dobro in po ceni izvršujejo. 471 50-27
Zunanja naročila se vestno in točno izpolnjujejo.

„THE GRESHAM“
zavarovalno društvo za življenje v Londonu.

Podružnica za Avstrijo: Dunaj, I., Giselstrasse 1
Podružnica za Ogersko: Pešta, Franz-Josefplatz
v hiši društva. št. 5 in 6, v hiši društva.

Društvena aktiva dne 31. decembra 1896 kron 157,805,240.—
Letni dohodki na premijah in obrestih dne 31. decembra 1896 28,670,916.—
Izplačitve zavarovalnin in rent in zakupnin itd. za obstanka dru-
štva (1848) 339,497,900.—
Mej letom 1896 je društvo izdalo 8761 polie z glavnic 80,577,950.—
Prospekte in tarife, na podlagi katerih izdaja družba police, kakor tudi obrazce za
predloge daje brezplačno

glavni zastop v Ljubljani
651 (12-12) pri
Gvidonu Zeschko-tu,
v villi nasproti Narodnemu domu.

Splošno kreditno društvo
v Ljubljani, Dvorni trg št. 3

sprejema in izplačuje hranilne vloge vsak dan,
obresti $4\frac{1}{2}\%$ polumesečno ali 4% od dneva vlo-
žitve do dneva vzdige.

V tekočem računu (Giro-konto) se računajo
obresti od dneva vložitve do dneva vzdige za
zdaj po $3\frac{1}{2}\%$.

Rentni davek plača društvo samo.

Posojila in kredit v vsaki obliki, obresti so po $5\frac{1}{2}\%$
in po 5% , brez vsakih stroškov ali prispevkov.

Poštno-hranilnične položnice in pojasnila brezplačno v
pisarni ali po pošti.

Člani se sprejemajo iz naših pokrajin, potrebno
je le z izjavo pristopa naznaniti, koliko glavnih
deležev po 100 gld. se želi. 723 3-1

Uradne ure od 9.—12. dopoldne in od 3.—5. ure popoldne.

Ericar & Mejač, Ljubljana, Prešernove ulice 9

usojata si uljudno naznaniti, da so došle **novosti** za **jesensko in zimsko sezono** v
veliki izberi. Velika zaloga narejenih oblek za gospode in dečke, vrhnih sukenj, zimskih
sukenj, nepremočnih havelokov, sploh vseh narejenih oblačilnih predmetov.

Največja izbira **pravih pariških in berolinskih damskih modelov:**
jopic, plaščkov in plaščev, jopic in plaščev za dekleta v poljubni velikosti in najmoder-
nejših barvah.

Ilustrovani cenik zastonj in franko.

722 6-1

Dunajska borza.			
Dne 12. oktobra.		Dne 11. oktobra.	
Skupni državni dolg v notah	101 gld. 15 kr.	4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	165 gld. — kr.
Skupni državni dolg v srebru	101 > 05 >	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	158 > 50 >
Avstrijska zlata renta 4%	120 > 50 >	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	195 > 50 >
Avstrijska kronska renta 4%	101 > 50 >	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 > 35 >
Ogerska zlata renta 4%	119 > 95 >	Tisine srečke 4%	138 > 75 >
Ogerska kronska renta 4%	98 > — >	Dunavske vravnjavne srečke 5%	131 > — >
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	900 > — >	Dunavsko vravnjavno posojilo l. 1878	108 > — >
Kreditne delnice, 160 gld.	353 > 50 >	Posojilo goriškega mesta	112 > — >
London vista	120 > 27 1/2 >	4% kranjsko deželno posojilo	98 > 50 >
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58 > 87 1/2 >	Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98 > 20 >
20 mark	11 > 76 >	Priporočne obveznice državne železnice	— > — >
20 frankov (napoleonor)	9 > 53 >	„ „ „ južne železnice 3%	180 > — >
Italijanski bankovci	43 > 90 >	„ „ „ južne železnice 5%	126 > 70 >
C. kr. cekini	5 > 67 >	„ „ „ dolajnskih železnice 4%	99 > 50 >
		Kreditne srečke, 100 gld.	199 gld. 40 kr.
		4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	170 > — >
		Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	19 > 50 >
		Rudolfove srečke, 10 gld.	25 > — >
		Salmove srečke, 40 gld.	82 > — >
		St. Genois srečke, 40 gld.	80 > 20 >
		Waidsteinove srečke, 20 gld.	60 > — >
		Ljubljanske srečke	22 > 50 >
		Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	154 > — >
		Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	3410 > — >
		Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	412 > — >
		Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	72 > — >
		Splošna avstrijska stavbinska družba	109 > 50 >
		Montanska družba avstr. plan.	176 > 65 >
		Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	173 > 50 >
		Papirnih rubljev 100	127 > 37 >

S 1. oktobrom se prične novo celoletno naročevanje!

„MERCUR“
XXXVII. letnik.

Avtentično oznanilo žrebanja tu in inozemskih loterij-
skih efektov, izkaz vseh izžrebanih državnih
in zasebnih obligacij.
Brezplačno darilo „Finanzielles Jahrbuch“, ki obsega
zaznamek vseh izžrebanih srečk.
Naročuje se s poštami nakaznicami pri vseh c. in kr. poštah uradnih
in pri administraciji „Mercur“, Dunaj, I., Wollzeile 10.

2 gl. 60 kr.
celoletna naročnina.

Izdajatelj: Dr. Ivan Janežič. Odgovorni vrednik: Ivan Rakovec Tisk »Katoliške Tiskarne« v Ljubljani.